

ДЕРЖАВНИЙ АРХІВ 6
Тернопільської області
Р-3567 1
Справа 13

Архів з бідою
Горнісівсько-Берексаньська округа ОУУ

ПАПКА

ДЛЯ

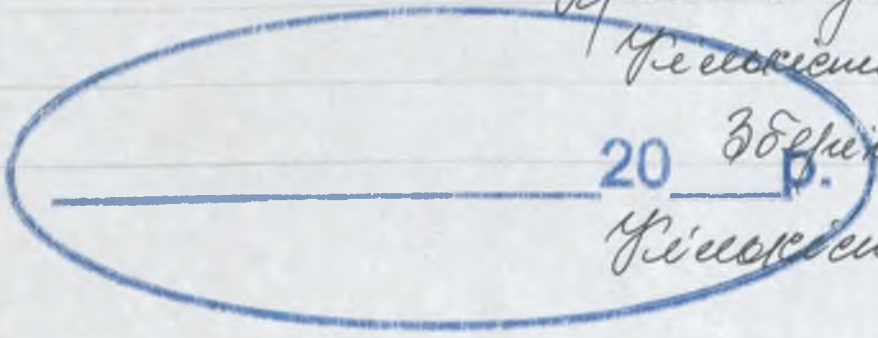
13

паперів

Суспільно-політичний огляд на крамкі газети "Всесвіт з теремоу" [Горнісівсько-Берексаньської округи ОУУ] (райони: Буганський, Гіслобоженський, Монастирський, Повстемський, Тірасівський та інші) за роком-суд-

день 1946 р.
Машинкою

Українські дані: до січня 1947 р.
Число сторінок документів: 24
20 збірників; повністю
Українська аркушів: 24

ДЕРЖАВНИЙ АРХІВ 6
Тернопільської області
Р-3567 1
Справа 13

Чортківщина

СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД

та

ВІСТІ З ТЕРЕНУ

/ за мм. жовтень, листопад і грудень 1948 р./

СУСПІЛЬНО - ПОЛІТИЧНИЙ

О Г Л Я Д

/за м. жовтень, листопад і грудень 1946 р./

У звітному чвертьріччі московсько-більшовицькі окупантські грабіжники продовжували вести політику нищення і грабежі. В основу своєї політики поклали фізично знищити український народ, а що-найменше перетрансформувати його на "радянський" - руский. У своїй стримліній реалізації цієї політики окупанти не перебирають у методах і засобах. На перешкоді у здійсненні їх бандитських задумів стоїть революційно-визвольна боротьба нашого народу. Її вони в першу чергу нищать, вдаряючи головним робом про революційно-повстанчих наших кадрах, які зо зброєю в руках захищають інтереси народу. У висліді винищення революційно-повстанчого елемента, що безнастанно стоїть у центрі уваги окупантів, сподіються загарбники без більших труднощів закріпитися сильно на українській землі, повертаючи населення підданого терену у колгоспних рабів на його рідній, державою вкраденій - удержавленій землі, зводячи його революційно-визвольну боротьбу за державну самостійність до боротьби за насущний хліб, одіжгу і дах над головою.

В місяцях жовтні і листопаді продовжують ексекційно-грабіжницькі чиновники кампанію хлібоздірства з населення. Сталінські збройні опришки вганяються постійно по наших селах, граблять у населення речі збіжжя, муки та городовини; риють землю, перевертають соломи, розшивають загати, стріхи, розвалюють печі, зривають в хатах підлоги, штуркують дротами і штиками, шукаючи за захованим збіжжям і "бандьорами"; наживаються за рахунок селян, б'ють, арештують і судять їх за нездачу державі збіжжя, не враховуючи цьогорічного неврожаю.

Боротьба проти революційно-визвольного руху: облави, розшуки, ревізії, арешти, побої, тюрми, нічні засідки, наскоки, провокації та агентура, вище згадана грабуйкампанія сільсько-господарських продуктів для ворожої народові більшовицької держави і врешті, зачата від початку грудня виборча кампанія по т.зв. "найдемократичніших" виборах до Верховної Ради УРСР і святкування десятиліття "сталінської найдемократичнішої у світі конститудії", а також "жовтневої революції", що їх народ мусів ознаменувати збільшенням видайності праці в усіх ділянках життя - це моменти, що запрятують і сковують увагу нашого населення в останньому звітному чвертьріччі 1946 р. на підданому терені.

Політика більшовицько-московської загарбницької парткляки, ведена під ширмою "дружби народів СРСР" ніби за їх добробут і всесторонній розвиток є фактично політикою роз'яднання народів, затерття їх національної індивідуальності, позбавлення ідеї політичної самостійності, ограблення з природних багатств і використання "понад план" їх життєтворчих сил для побудови імперіалістичної потуги, що в формі держави - СРСР, опертої на живій силі упривілейованого російського народу з його генералітетами, примарететами і майоритетами і на нечуваному терорі рафінованої поліцейщини, змагає до панування над світом.

Вся проблематика - наздігнати та перевершити капіталістичні країни в ділянці імлітаризму - обертається коло сталінського закону п'ятилітніх планів, на здійснення і перевешення якого наполегливо, насильно

спрямовує російсько-більшовицька верхушка усі сили, ввесь продуктивний труд двісті мільйонного "радянського" народу. Практику цієї політики відчуває на собі дошкульно і населення підвального терену. Наше населення національно свідоме. За останні часи революційно-підпільної нашої боротьби по упадку нашої державності з польськими, більшовицько-московськими, німецькими і знова російсько-більшовицькими окупантами українське населення через свою, залежно від розмірів розгортання цієї боротьби, меншу чи більшу активну участь у ній політично значно виробилося - дозріло. Ідея боротьби за УСРД стала всім українцям ясною, стала їх власністю та безумовною життєвою konieczністю. Наша безкомпромісова, на життя і смерть революційно-визвольна боротьба за волю, за життя і повний ріст народу, розгорнена широко в повстанчих діях головно за німецької окупації та тепер морально і кровно окувала народ довкруги ідеї самостійності. Наше населення, політично дозріле в масі, живо цікавиться політичним життям у світі; ловить уважно кожну вістку про це, що діється за кордоном: що вирішується на міжнародних конференціях, що говорять політичні мужі державних народів, про що пишуть закордонні газети, що розказують люди - поворотці з ЧА, Сибіру, Німеччини, що пишуть наші люди з Америки, скільки то за кордоном є українського війська, що робить там наша еміграція, що пишуть про Україну, Америку і більшовиків і т.п. Усе це підсумовує, важить і калькулює, щоби знайти для себе відповідь на питання коли буде війна? Війна Америки і Англії з більшовиками - це, в розумінні народу, неминучий розвал, зненавидженого більшовицького режиму, це нові історичні шанси на нашу виграну - побудову УСРД. Знайти відповідь на згадане вгорі питання не легко. З більшовицької преси, що її читають в цими тенденціями лише одиниці, нічого народ не вичитає, щоби вдоволити своє бажання. Більшовицьку брехню народ знає. Їй він не вірить. Агітаційних закликів "здавати якнайбільше хліба державі", "чесно виконати план по задачі для держави хліба", "сповнити свій перший, почесний, громадянський обов'язок перед державою, віддаючи їй достроково, понад план хліб", не хоче читати, ні чути про них. Всі "почесні обов'язки" супроти ворожої держави виконує населення під примусом терору. Населення вірить, що українські повстанці знають, коли приблизно буде війна і тому питає, щоб довідатись бодай одно слово, чи вже скоро... Чує це, що народ хоче війни, просить Бога, щоби послав її як спасення, дивно виглядає. Здається, що не було ще у світі народу, щоби так хотів війни, як її хоче наш народ. Він, битий довгі віки неволею, переконався, що всі його "визволителі" "визволяють" його для грабежі, наживи, повного поневолення. Він не вірить уже жодним "визволителям". У сторону повстанців глядить, на них покладає всю надію, їм вірить, помагає в чому лише зможе без огляду на наслідки зо сторони більшовиків. Українські повстанці - це одинока реальна сила, одинока надія, що стоїть на сторожі прав українського народу і захищає його від ворожих знудань, перед грабіжну майна, вивозами на заслання, загнанням у калгоопне ярмо на повільне завмирання з голоду і надмірної праці. Населення дуже зворушливо приймає кожну вістку про смерть повстанців в боротьбі з більшовицькими душогубами. Жінки в таких випадках плачуть і шлють мільйонні проклони, зненавидженим енкаведівським собакам та їхньому шефові, обер-енкаведистові у Кремль. Населення остерігає повстанців перед небезпеками, повідомляє їх про них, наминає, щоби вважали, береглися, оминали ворога, щоби не стрічалися з ним тоді і там, коли і де вимагає цього konieczність. Населення повідомляє повстанців про підозрілих у донощицтві ворогові людей, жадає їх нищити, щоби не шкодили Україні. За зраду народ жадає смерті.

Якщо характеризувати політику московсько-більшовицьких окупантів, виходячи поза рамці звітowego часу, треба підкреслити, що в основу боротьби окупантів з українським народом кладеться боротьбу найрізномороднішими методами та засобами з революційно-визвольним рухом, а до неї, за сезонами, долучується боротьбу: раз за викочення з сіл якнайбільше сільсько-господарських продуктів, раз за пограблення якнайбільше грошей у населення, різними грабуй-позиками і податками, раз боротьбу - широко-ударну кампанію за загнання народу до виборчих урн, щоб задемонструвати перед світом свою ложну демократію, раз за залучення частини українців на фронт боротьби проти революційно-визвольного руху українського народу через організування по селах станиць стрибків та зобов'язування їх і їхніх родин до агентурної співпраці з ганебними собаками з мвд і мГб, раз за залучення якнайбільше української молоді в комсомольські організації, щоб зробити з неї зрадників народу - сталінських лакеїв, то знову посилену боротьбу за загнання населення у колгоспне ярмо і т.п. Боротьба окупантів України - російсько-більшовицьких імперіялістів проти революційно-визвольного руху українського народу є віссю, що доокруги неї обертається і під її ширмою ведеться різними нечуваними методами боротьба з боку ворога за повне окрадення нашого народу з матеріальних і духовних надбань і за повернення його таким робом у крайного, бездомного жебрака, раба, духового кастрата, що під такт ударів кремлівських курантів виконував би "твердий" наказ кліки російсько-більшовицьких модерних буржуїв, імперіялістів і розбудовував "соціалістичну батьківщину" на свою повну загладу як народу, що має свою рідну героїчну історію, багату і високу національну культуру, багату в наземні і підземні багатства землю.

Соціалізна сторінка життя унагляднює на практиці безкраю забріханість більшовицької пропаганди про соціалісну рівність та суспільну безкласовість. Немає соціальної рівності громадян СРСР, бо на місце, знищених капіталістів є нові буржуї - капіталісти - партійці, що, хоч не мають правно, нагромаджених капіталів у своїх руках, то кермують радянською державою, яка грабить усе майно з народу, диспонує усіми його багатствами і всім його закабаленим життям. Є грабійники і граблені, партійні і безпартійні, пани і раби, ці, що лише беруть і ці, що лише мусять давати, ці, що мають всякі права і користуються всіма привілеями і ці, що не мають жодних прав лише обов'язки та терплять голод, холод і задармо понад свої сили на перших працюють, ці що беруть кабарі і ці, що їх мусять давати, ці, що їх б'ють, мордують, саджають до тюрем, засилають на каторги, знасиловують і ці, що все це безкарно під маскою добра держави і народу для власної наживи і розпусти роблять і т.д.

Наше селянство у звітovому часі є граблене. Збіжева грабуй-кампанія продовжується в жовтні, листопаді, а навіть грудні. Немає дня, щоби в селі не було грабуйекзекуторів, щоби з селян не стягали решток їх землеплодів, не робили ревізій, не грабили майна, не зганяли селян на мітинги, не страшили, не грозили, не напоминали, щоби не ослухали "бандьорів", а здавали державі збіжжя. Обіщували при тім, що вистріляють всіх "бандьорів", яких вже і так не багато залишилося. "Заспокоювали" народ, що війни не буде. "Повідомляли", що Бандера запродав Україну Америці, але Сталін "врятує" народ і не дозволить американським та англійським капіталістам робити собі в Україні колонії, як не дозволив на це Гітлерові, підкреслюючи поміч "старшого руського брата", що за неї українці повинні бути вдячними. Без побоїв, арештувань, судів при цьому не обходилося.

При цьогорічній посусі був неврожай. Багатьом селянам грабіжники пограбили все збіжжя. Ще у вересні багато селян не мало хліба, а тепер є багато таких, що й бараболі не мають в хаті і голодують. По селах ходить за зебраним хлібом багато українців з-за Збруча. Там, як розказують, ще більший голод. Розказують, що їм не виплачено за трудові дні, або виплачено по 200 грам, а навіть менше зіпсованого збіжжя за трудові дні, що держава забрала все їх збіжжя і відібрала від них підсобну землю, стягаючи від цієї землі контингент збіжжя та городовини, не питаючи, що було на цій землі посіяне. Між прихожими є різні люди: жінки, чоловіки, діти, старики, демобілізовані, інваліди. Віс подають себе за українців. Фактично між ними подибується і русских, що стараються вдавати українців, щоб легше було випросити їм хліба. Ввесь звітний час попри масу пішаків, що походили переважно, як себе подавали, з ближчих областей - Кам'янець-Подільська, Вінницька, Житомирська, приїжджали часто на ЗУЗ машинами урядовці, демобілізовані старшини ЧА, які купували харчеві продукти, або міняли за трофеї, або врешті шляхом підступу чи просто грабежі добували собі, потрібні їм харчеві продукти. Напр. згадані покупці, заїхавши до міста на торг чи селянина на селі, питали про ціну на харчі. Селянин подавав ціну, що на неї вони ніби годилися, а інші забирали товар на машини, а селянинові, як товар був погружений на машину, платили державну ціну 4-6 крб. за центнер збіжжя, або 2-4 крб за центнер бараболі, загрожуючи селянинові зброєю, коли він намагався відбирати свою працю. /р-н. Бучач, Монастириська і др./.

Прихожі за хлібом нарікають на свою біду, на Сталіна та партію. Кажуть, що так довго бути не може, що, як на-весні побільшиться голод підуть люди в "бандьори". Українських повстанців вони не бояться, бо знають, що повстанці борються за волю і добробут всього українського народу і не вірять сталінським брехунам, що "бандьори" вбивають невинних людей. Напр. до хати, що почувала жінка, яка прийшла за хлібом, зайшло двох українських повстанців. До-руски /вміли добре говорити/ спитали її, за чим прийшла сюди і чи неї боїться "бандьорів", які можуть її вбити. Жінка відповіла, що прийшла за хлібом, бо хоче рятувати від голодної смерті своїх дітей, а "бандьорів не боїться, бо "вони хороші люди і хочуть, щоб було всім добре". Прихожих за хлібом появляється в терені щораз більше. Наше селянство ділиться з ними рештою непограбленого ще більшовиками хліба. Треба сподіватися, що число прихожих за хлібом буде постійно зростати, а весною, як могтимуть ходити босі, досягне воно своє максимум.

Переселенцям з-за західних окраїн ЗУЗ, що приїхали вже після весняних посівів, населення дає теж матеріальну підмогу, бо держава їм в цьо-му не допоможе. Переселенці, що приїхали скорше і мали змогу дещо засіяти, хліб мають, бо з них держава дещо менше пограбила. /Вони були звільнені державою від всяких контингентів/. Всі вони, за малими виїмками національно свідомі. До революційно-визвольної боротьби ставляться загально добре. Їх розміщено різно в терені. Є випадки, що до польських сіл переселено майже цілі села українців. Це уникати в районах, бо чисто польських сіл майже не було в терені, а чисто польських колоній було мало і вони, будучи здебільша осередками більшовицько-польської агресії, що нападали для грабежі на доколичні українські села, мордували та грабили населення, були частинно понижені нашими повстанчими акціями. До згаданих уникатів належать переселенці головню з Лемківщини, що, обдурені більшовицькими агентами та притиснені більшовицько-польським терором опускали свої рідні терени і виїжджали на схід "добровільно" і вони, якщо були вже вільні польські колонії по виїзді поляків на захід, там поселялися і мешкають до сьогодні. Це було ще 1945 р. осінню. частина з переселенців з Лемківщини, що не знайшла тут приміщення /поляки ще не виїхали/, виїхала на СУЗ, звідки побачивши царство голоду і виживку, повернулася на ЗУЗ, де, замешкали.

Доля радянських робітників та службовців за останній час не покращала, а навпаки, їхні соціальні умовини далеко погіршилися зо зростаючим загально голодом і тиском зо сторони партії по виконуванию планів сталінської п'ятилітки, щоб збільшити видайність праці. Їх доля незавидна. Тяжка праця, лиха заробітна платня, дорожнеча і брак харчевих продуктів ставлять їх у нужденне положення. Держава не дає їм ніякої заплони і спекуляція зараз не дає їм майже ніяких прибутків, бо немає вже "трофеїв", до раніше поруч зарплати становили підставу їх прожитку. Тихе нарікання на свою нужду і Сталіна wraz із партійними вельможами, що живуть краще за них, користуючись привілеями - вища платня, доступ до державних магазинів, склепів з харчами, змога грабити населення, брати хабарі, спекулювати, шахраїти, красти і т.д. їм ніяк не поліпшує їх нужденного життя, бо вони займають нижчі пости у державній апаратурі, а це ще ніяк не дає їм змоги красти або працюють чорноробами при транспорті, будові, зв'язку, промкомбінатах, що теж не управляє їх красти, грабити, спекулювати чи шахраїти. Живуть краще нижчі службовці та робітники місцеві, бо мають тут родини та матеріальну піддержку. Їхня зарплата - це їм додаток у буденних життєвих потребах. Гірше приходить ся жити тут робітникам та службовцям з дальших теренів, які мусять жити виключно з цього, що для перших являється додатком. Цін на продукти немає. Харчевих продуктів бракує. За збіжжя і бараболю покупці платять стільки, скільки захадає продавець. У цьому відношенні існує повна безконтрольність держави і немає з її боку опроб цю аномалію унормувати - усунути.

Опіка над інвалідами, сиротами та вдрвами "вітчизняної війни" з боку держави майже ніяка. Одержують вони по всіх обривах державою по кількадесять карбованців місячно, за які майже нічого не куплять. Така опіка над мільонами калік, сиріт та вдів, що зебрають куска насушеного хліба, що самі або їх батьки, чоловіки, сини лягли кров "за родину" Сталіна - це глум над дійсністю. Товари, що їх одержали Сталіни і друщови від ЮННРА для найбільше потерпілих у "вітчизняній війні" українців, забрали - покрали партійні дуки для себе. Нашим сиротам, вдовам та інвалідам не дали нічого. Як декому про око заграниці дали деяке барахло радянського походження, то цим ніхто не користувався. Приміром, жінка, що їй давали як допомогу черевики, не хотіла брати їх, бо ~~її~~ оба були не з пари й оба з однієї ноги, то "опікуни" викинули за нею черевики і записали, що згадана жінка цю "більшу" поміч одержала. Товари з ЮННРА американського походження появлялися часто на чорному ринку і по-спекуляційному були продавани. "Опікуни" граблять, де можуть, що можуть, як можуть і як, де, коли та що їм лише вдасть ся з українського народу. Радянська держава не дає нікому з пошкодованих війною ніяких полекш у державних налогах, а при помочі своїх грабуй-екзекуторів стягає від них оостанне збіжжя, а їх самих згадані екзекутори тероризують, часто побивають і саджають до тюрем.

Опіка над здоров'ям вище згаданих з боку радянської держави - це дальший глум над народом, радянськими заквнами та наукою. За 120 ст. конституції, до її творцем є "геніальний корифей науки і геній дюдства Сталін", забезпечується за рахунок держави опіка над непрацездатними і хворими. Ця опіка виглядає на практиці так: Непрацездатному /інвалід, сирота, старець, вдова/ держава допомагає вмерти через відсутність матеріальної піддержки, а хворим через давання лікарської помочі /лікарські поради, медичні препарати, рецентування їх та поборювання заразливих недуг/ допомагає скорше зійти в могилу. Радянські лікарі і т.зв. медфельшери - це здебільша "коновали", як їх називають наші лікарі, що можуть рвати лише зуби і лише коням. /Цитую слова фахівця - лікаря/: "Коновали, що тратять, може більше несвідомо, як свідомо, на-

ших людей. Вони не знають і не хочуть знати медицини. Нпр. на запалення ока сірчаній квас, від чого пацієнт сліпне. Сипний тиф кваліфікує радянський лікар "спец", як запалення сліпої кишки і відсилає хворого до операції". Таких примірів подав більше. Подібна історія з медичними препаратами./Протокол ч.1./. Радянські вчені по природничо - стисло науках працюють над спрепаруванням атомної бомби. Отже не диво, що районна аптека не-має ліків проти пошестних недуг, які по наших селах панують та зганяють передчасно багато людей в могилу, а районні й участкові лікарі та фельчери - коновали стають безрадними супроти таких явищ і розводять руками, коли їх населення просить помочі./Заліщеччина, Коропеччина/. Немає в районах сіл, що в них не було би хворих венерично жінок і чоловіків. Є села, що число хворих доходить 20-70 осіб на важкі венеричні хвороби. Це в першу чергу "блага опікунів" - стафіноських собак з мвд і мгб, що ними обдаровують службовці цих ганебних "державних органів" наших арештованих дівчат і молодиць на "допитах", знасиловуючи їх. Це один із замаскованих засобів фізичного нищення нашого народу, проти чого, по причині недостачі відповідних медикаментів, населенню дуже тяжко ~~вживати~~ боротися.

Г о с п о д а р с т в о м більшовики опікуються по-стільки, поскільки їм ітеться про витягнення з села якнайбільше сільсько-господарських продуктів. На німецький лад вони цікавляться, скільки в кожного селянина землі, щоби наложити на нього і витягнути понад план грабуй-контингентів. Їм не цікаво, чи вся земля обсіяна, чи ні, збіжіві контингенти вони накладають від всієї землі. Селянин занедбує своє господарство з року на рік. Працювати на грабіжників йому не дуже спішно. Він, менше чи більше засія, знає, що буде державою з усього свого прибутку ограблений. Господарський інвентар понижений. Селянин немає за що і де купити господарського статку. Тяжко дістати заліза. Для коней немає в цьому році паші, а на кожного коня крім супрягів - обсівати підсобну землю урядовців з партії та землю цих, що немає своїх коней, наложила держава вивіз з лісу дерева та шутру каміння на будову доріг. Осінню на ярмарках продавали селяни коні по кільканадцять карбованців за одного./Копичинці/ і не було на них покупців. Крім цього над селянством висить марево заведення колгоспів, чого воно найбільше боїться. Більшовицька пропаганда не забуває про колгоспи горлати, вихвалюючи в них щасливе життя. У звітному часі спеціального тиску на заведення колгоспів з боку держави немає, але більшовики обіцяють закладати їх по всіх селах навесні. Селянство добровільно до колгоспів не піде, але вже тепер боїться, що більшовики навесні уживуть усіх, своїх випробуваних методів терору, щоби селян загнати в колгоспи. Найкращий засіб пропаганди проти колгоспів - це десятки і сотки українців з-за Збруча, що йдуть на ЗУЗ за хлібом, бо в колгоспах голод, здирство, грабіж, невиклатність за працю, марнування зерна, виплата зогнилим збіжжам по 200 грам за трудовень і т.д., про що самі одноосібні господарі довідуються від своїх голодних братів, що десятками кожного дня заходять до них за жабраним хлібом.

М В Д і М Г Б виконують наложені Сталіном на них обов'язки - ведуть боротьбу з революційно-визвольним нашим рухом і допомагають своєю активною участю у хлібоздирстві та виборчій акції по виборах до Верховної Ради УРСР. До помочі у своїй роботі кожний райцентр має до диспозиції 80-150 чоловік військ мвд та стрибків па селах, яких ангажують активно в усякій роботі. Згадані війська - банди режиму розміщені весь час по селах району. Кватирують здебільша по підозрілих селах, розміщуючись так, щоби мати під постійним контролем

і володінням кілька сусідніх сіл, що разом творять їм доручений під "опіку" участок. На терені свого участка роблять по селах постійні ревізії, арештують всипаних і підозрілих людей, вербують агентів з поміж арештованих та населення, роблять облави по полях і лісах, ночами роблять нечаяні наскоки на підозрілі хати, проводять нічні ревізії і часті нічні засідки по роздоріжках, стежках, цвинтарях, мостах та річ-них переходах. До кожного гарнізону є прикріплений енкаведист з ра-йону, що перебуває разом з гарнізоном або часто до нього доїздить, що його завданням є вербувати агентів та вести агентурну роботу по боротьбі з українськими повстанцями. Він дає по цих справах доручен-ня гарнізону. Для більших боево-оперативних акцій збираються всі гарнізони району, з часом двох і трох сусідніх районів і роблять облави на села, ліси, поля. У звітному часі мали звернену увагу на села: з ночі облягали більшими силами /100-300 чол./ села і через два-три дні робили в селах ґрунтовні ревізії. Копали подвір'я, ого-роди, в будинках, зривали в хатах підлоги, розвалювали печі, розкидали загати, перевертали соломи в стодолах і стіжках, перекидали збіжжя снопами і, на взір колишніх польських пацифікацій в Галичині, зливали нафтою муку /Коропеччина, Бучаччина, Підгаєччина, Потіччина, Білобож-неччина і інш./ Харчувалися по селах за рахунок селян, грабили і крали, що попало їм під руки. Проводили арештування і допити арештованих на місцях. Більше підозрілих людей забирали до районів, звідки по кількох днях /звичайно по підписувавши заяви співпраці з органами мґб/ звільняли або затримували і відсилали до області на суд. Обла-ви більших розмірів проводили виключно за агентурними даними - на всипи /Бучаччина, Тлустанчина, Підгаєччина, Коропеччина/. У згаданих облавах були наші втрати через відкриття криївок, де перебували пов-станці, головню по селах. Були вбиті і залапані живими або зголошені і було пограблено багато збіжжя у селян, яке віднайшли захованим. Це була, як вони називали, осіння "прочоска". У міжчасі змінювано гар-нізони, перекидаючи їх з району в район або змінювано на терені одно-го району, перекидаючи частину або всіх людей з гарнізону до іншого. Агентура - це найбільше успішний для більшовиків засіб боротьби проти революційно-визвольного руху. Від часу, коли звужено нами ак-ції, приміняючи більш суворі засади конспірації, більшовики почали поглиблювати агентуру. Від масових сексотів одержують щораз менше даних про спосіб життя та місця перебування повстанців чи їх появу в селах. Вони стараються мати агентів - внутрішників або людей, що мають з повстанцями безпосередні зв'язки для полагоджування різних справ. Розкриття і розроблення нашою СБ кількох агентів-внутрішників це підтверджує. Більшовики щораз перешколяють, поучують сексотів та агентів про роботу, щоби мати якнайбільше користі. Сексотів і агентів вербують головню при допомозі терору, а дальше обіцянками, грішми та іншими матеріяльними винагородами. Основний засіб у вербуванні сек-сотів в руках мґб - це людське життя, що за його збереження безідейна і безхарактерна людина дає життя не раз кількох і кільканадцяти людей, близьких походженням, роботю, а навіть родинними зв'язками в руки ворога, що хвилево використовує її у брудній, зрадницькій, брато-вбивчій роботі. До агентурної роботи вербують органи мґб людей з різних прошарків суспільності без огляду на їх вік, стать, професію. В першу чергу ангажують до цієї підлої роботи людей з більшовицької низової адміністрації сіл і міст, які, хоч не радо, то все ж таки працюють зрадниками рідного народу в користь окупанта. Під зиму лі-сова сторожа одержала доручення ходити разом зо стрибками та квати-руючими по селах гарнізонами до лісів на лови, щоби, під маскою вини-щувати дичину, яка робить шкоду по полях, вишукувати криївки та ква-тируючих по лісах повстанців. З окрема побережників зобов'язано

повідомляти негайно органи мgb про появу українських повстанців у їхніх лісових кварталах та під загрозою острого покарання змісця повідомляти згадані органи про приміщення повстанців в лісі. У звіттовому часі в усіх лісах цілого терену відбувалися згадані вище "полювання". З нашої сторони втрат майже не було. Щоби мати більшу змогу пенетрувати ліси вирубували осінню в жовтні і листопаді ліси в деяких околицях - прочищували густі корчі лісу. Таку "прочку" лісів, за правдоподібними даними, мають проводити на-весні.

Стрибки - це в першу чергу секоти. Кожен з них підписав заяву співпраці з мgb по боротьбі з "політичним бандитизмом". Крім агентурної роботи вони зобов'язані вести як допоміжна сила збройну боротьбу проти революційно-визвольного руху українського народу. На цьому відтинку стрибки щораз більше активізуються. Вони ходять з більшовиками на засідки, облави, розшуки. Крім цього беруть допоміжну участь у всяких контингентових грабунгах-акціях. Вони є наскрізь допоміжною силою в роботі - боротьбі поліцейських органів з українським народом. Між ними є остання голота, що вірно служить Сталінові. Більшість їх - це українці, що під натиском більшовицького терору взяли в руки зброю, рятуючи свою шкіру. Згадана більшість більшовикам вірно не служить. До революційно-визвольної нашої боротьби ставляться зсторонь, а деколи стараються повстанцям у дечому помагати. Більшовики стараються мати між стрибками добрих і вірних слугак - агентів, які їм про всякі протидержавні прояви з сторони решти стрибків доносили б. У станицях стрибків, де є вже згадані їди, решта стрибків, хоча ще не здеморалізовані, виконують всяку роботу по наказу. Начальниками стрибків по станицях, звичайно, є рускі, демобілізовані з ЧА. Є також менше або більше активні українці зі СУЗ і місцеві, звичайно, чимось більшовикам прислужені. Стрибків у терені поборюється як наскрізь негативне явище. На них до певної міри ділають наші листівки і листи до них і їхніх родин так, що в деяких місцевостях по розбиті повстанцями станиць стрибків вдруге не хочуть брати зброї до рук, а є випадок, що віддають самі зброю і перестають бути стрибками /Заліщеччина, Тлустеччина/. Зо сторони органів мgb є намагання мати в кожному селі станицю стрибків. Розбиті станиці стрибків наново відновлюють, скріплюючи їх кількома людьми - стрибками або рускими з районних обслуг. /Заліщеччина, Гусятинщина, Монастиреччина/. В деяких селах /Тлустеччина, Підгаєччина/ забрали більшовики зброю від стрибків, щоб не забрали від них "бандьори". На зиму дали більшовики стрибкам теплу одягу, але не всім: шинелі, ватянки, штани, колушки трофейні /німецького походження/, доби краше працювали для радянської влади.

Українське населення в масі більшовиків ненавидить і гидує ними як проказю. До активної боротьби з більшовицькими бандами режиму не вступає. У боротьбі з поліцейськими собаками вживає головно пасивних засобів: збірна конспірація - не сказати більшовикам правди, не зрадити таємниці, остерігти сусіда, українського повстанця перед небезпечкою, дати інформації про зрадників - секотів, агентів, не святкувати ніяких більшовицьких державних свят, бо це для народу вороже і чуже, ставити опір, коли більшовики гонять до колгоспів, тікаючи з переселених сіл на своє зруйноване господарство, не давати більшовикам харчів і т. інше. Є й інші моменти; священник в с. С. Потіцького р-ну, що його двох синів згнуло в рядах УПА, пише захалення на районних опришків з мвд у справі пограблення в нього приватних речей з хатньої обстановки до Хруцова. Хруцов доручує органам мвд в області провирити справу і полагодити її в користь пошкодованого священника. Коли мвд-исти в районі звертали пограблені речі священникові, дорікали йому, що його сини були в "банді". Священник заявив їм: "Мої сини не були в жодній банді, а були в українській партизанці, а це не є ніяка банда, бо партизани є в цілому світі, які борються за визволення свого на-

роду з-під ворожого гніту. Мої омни не ходили грабити мирних людей, як ви це робите. Ви бандити, бо грабите, мордуєте і руйнуєте для наживи". Нерідко трапляється, що населення клине більшовикам та називає їх до очей в часі ревізій, та відбирає хліб чи інші речі, що більшовики в часі ревізій по хатах крадуть. Навелення бойкоту більшовицькі кінофільми, що в них вони висвітлюють по селах /Теребовельщина, Підгаєччина, Борщівщина, Золото-Потіччина і т.д./ жасливе життя демократів з ЧА, як вони сидять коло столів, їдять та п'ють, кажучи, що не підуть дивитися на більшовицькі комедії, бо цілий СРСР - це одне велике кіно, страшне пекло, що в ньому можуть жити хіба чорти яквдисти і партійці та пити кров невинних людей.

К у л ь т у р а, а радше ідея більшовицької культури - офалшовуючи та викривлюючи надбання народу в ділянці духа, вкрасти їх і, відриваючи таки робом народ від культу його величнього минулого, виробленого на рідному ґрунті духа і віками закованого в письменстві, пісні, музиці, звичаях, вірі, науці і т.д., накинати йому культ своїх модерних "вартостей" - псевдо-культури, що їх метою є пособлювання росту мілітарно-імперської гігантності СРСР і авторитету її творців - російсько-сталінської верхівки - здійснюється за законом сталінських п'ятилітніх планів у терені дуже повільно, хоча згори на це йде, головню тепер, постійний натиск, тому, що засоби в цьому відношенні натрапляють на сильний опір зо сторони національно-свідомого, вірного традиціям та політично виробленого нашого населення. Клуби, що мали б "планово" подавати духовий корм радянської культури населенню по селах не живуть, хоча формально існують і мають подекуди приміщення - домівки здебільша в будинках "Просвіти". Кіно і театр, що слабо животіють по містах, обслуговують в першу чергу насланій, ворожій урядівничо-панівній елемент міста, а не наше населення, що більшовицькі кінофільми бойкотує, бо не бачить в них змісту, правди, а брехню, рекламу, пропаганду, зрозумілу по-більшовицькому. Населення не проявляє майже жодної активності по роботі в мистецьких театральних-хорових ні самоосвітніх гуртках. Мертва сцена і затихла на устах молоді наша пісня з часів визвольних змагань. Молодь співає революційних пісень нашої доби - доби революції. Більшовицька преса, від районної газетки починаючи, а на центрально-партійних органах кінчаючи та різні агітаційні видання про партію, п'ятирічку, "демократію", могутність СРСР, "старшого русского брата" і т.д. населення, за малими виїмками, не читає і ставиться до неї з опередженням. Широко розгорнута просвітня робота по наших селах до другої світової війни, активна праця, молоді в самоосвітніх гуртках, нелегальна та легальна лектура дали населенню морально-ідейні основи світогляду, що їх закріпила в душах і серцях народу наша революційно-визвольна боротьба. Народ ще не скопо буде співати пісень про Сталіна, величати колгоспний лад, співати про партію, соцзмагання. Народ усе це нешавидить, усім цим гадує, бо воно приносить для нього горе, смуток, неволю і колгоспне ярмо. Народ знає, що Сталін "не засвітив сонця", а каже: "за більшовиками, ворогами сонця не видно". Народ думає, як визволитись від сталінського гніту, від його "культури", "жасливого життя". Тому думає народ про війну і назначує різні здогадні терміни її вибуху.

Більшовицький побут, принесений разом з "визволенням" більшовиками: вільна любов - проституція, п'янство, безбожництво, вульгаризми, злодійство, хабарництво, продажність, груба поведінка у буденному житті і т.д., як питоменності "культури старшого брата", до їх завданням-деморалізація населення, серед нашого загалу не приймається. "Блага" ці приймаються серед міського шумовиння і незначної кількості сільського, національно мало свідомого елемента.

У церковному житті немає поважніших змін. Священники, що попереходили на православ'я, користуються дозволом радянських властей правити Богослуження по церквах. Багато старших священників на православ'я не попереходили і не підписали ніяких заяв. Вони правлять Богослуження мимо заборони. У багатьох церквах по наших селах не правиться Богослуження взагалі. В інших селах, люди, які не хочуть дозволятися у радянських властей на відправу Богослужень по церквах, відправляють їх самі лише з дяками по приватних хатах, або під хрестами, по капличках. Загально населення бойкотує православних священників, уважаючи їх агентами мgb. Більшовики стараються використати церкву як трибуну агітації населення, щоби сповняло краще свої обов'язки щодо держави: здавання державі контингенту, виконування наложених на васелення робіт - повинностей, щоби одностайно йшли голосувати за кандидатів з блоку комуністів і безпартійних, читання сталінської конституції в церкві в часі Богослуження і т.д. Напр. Православний священник в р-ну приїхав на відправу Богослуження до с.Соколів, Золотопотіцького р-ну тому, що місцевому священникові неправославному "влада" заборонила відправляти в церкві і в часі Богослуження замість проповіді почав читати і пояснювати вірним сталінську конституцію. Люди, почувши це, опустили церкву, оставляючи батюшку самого в церкві. Батюшка завершив по-своєму службу в церкві і відійшов пішки до р-ну. Більшовики, використовуючи церкву як засіб підганяти населення у виконванні "державних" обов'язків, забирають ключі від церкви, як колись робили за панщини жиди, і в свята дозволяють на Богослуження, якщо населення вив'яжеться з контингентів, піде голосувати і т.д./Бучаччина/. Основного завдання, поставленого більшовиками щодо церкви - зробити з неї агентурну експозитуру і засіб деморалізації населення - церква вповні не сповняє, бо до православних священників населення ставиться як до агентів і авторитет церкви та побожність громадянства стоять у цьому на перешкоді.

Політика партії - ВКП /б/ стоїть на сторожі радянській місцевому населення. У пресі, періодичних виданнях, на мітингах стараються партійні агітатори заціпляти в населенні культ Сталіна, партії, "старшого брата", захвалюючи могутність, непереможність Радянського Союзу і "мудрого" вождя народів, що веде їх до щасливого майбутнього. Більшовики знають, що нелегко їм переродити старше громадянство, взяли за виховання по-сталінському української молоді. Молодь затагають приманчивими обіцянками, погрозами, застрашуванням до комсомольських організацій - комсомолу та піонерів. У звіттовому часі не було спеціальних акцій в цьому відношенні, бо вся радянська адміністрація, поліція і всі партійці були заангажовані при стяганні контингентів збіжжя з населення і виборчою кампанією по т.зв. виборах до Верховної Ради УРСР.

По справах організації, чисельних даних та національного складу в більшовицькій партії по райцентрах змін немає.

Партійці, звичайно, у відношенні до всіх інших громадян, користуються своїм керівним становищем, вищими зарплатами і всякими привілеями. Вони - це здеморалізовані люди, що до партії вступили здебільша для кращого, вигідного життя. Ідейних комуністів між ними є дуже мало. Вони звикли наживатися хабарами від населення, які вони стягають заарештовуючи під різними претекстами багато людей, випускають їх по коротких допитах за кілька тисяч карбованців. Це звичайні і повсякденні явища в їхньому житті. Вони допускаються крім спекуляцій грабежі населення для власної наживи.

Адміністрація в більшовицькій державній апаратурі сповняє роль езекутора. Її завданням є витягнути з народу якнайбільше матеріяльних дібр для держави. Працюють у ній росіяни й українці. Перші на вищих постах, другі на підрядних. Є між ними партійні і безпартійні. Одні і другі працюють для насушного хліба. На їх фаховість, яка стоїть на низькому ступені, звертається маншу увагу. Фаховість доповняється курсами і практикою. Звертається увагу в радянській адміністрації в першу чергу на льояльне ставлення - активну співпрацю з поліційними чинниками і витягання понад план з населення різних держпоставок. Українці, що працюють в адміністрації - це/за малими виїмками/безпартійні, національно свідомі політично здебільша невироблені. Вони люблять Україну, хочуть її самостійності, до ривольційно-визвольної боротьби українського народу ставляться загальноприхильно і думають так, як думає народ. До активної співпраці з революційно-визвольним рухом вони не ангажуються. Ждуть на війну і вірять, що вона принесе Україні визволення. Головну свою увагу і зусилля спрямовують на це, щоби вдержатися при житті і в постійному страху, непевності, під терором виконують свої обов'язки фахівців. Зокрема сільська адміністрація не відрізняється від загалу населення у відношенні питань України. Працюють люди, щоби жити і під тиском більшовицького терору ангажуються до агентурної роботи і деякі з них активно працюють з чинниками радянської безпеки.

Екільництво доручила більшовицька партія виховати українську шкільну молодь в комуністичному дусі, а на підзвітному терені зоврема перевиховати на радянських людей вчительство, що походить зі ЗУЗ. В кожному райцентрі є зорганізовані СШ, а в кожному селі НСШ, залежно від числа учнів та числа вчителів.

Програма навчання у більшовицьких школах є широко обіймаюча. Якщоби вчителі були якслід кваліфіковані і могли відповісти завданням програми, а школярі засвоювали б собі, подаваний матеріял научного змісту, то в радянській школі могли б набути багато знання. На перешкоді цьому стоять: плановість виконання програми, поминання засвоєння учнями знання, переважання шкільної дитвори впершій мірі в НСШ обов'язковим навчанням рускої мови, пересичування шкільної програми лозунгами комуністичної фразеології і затроювання душі шкільної дитвори зразками культу більшовицьких вожак, "старшого брата", святкуванням більшовицьких державних свят і т.д. Слід зазначити, що останніми часами присвячується в школах найбільше уваги російській мові і літературі з виразними підкресленнями старшинства руского "барата" і "високості" його культури. Програмово натискається вчительство виховувати молодь в комуністичному дусі. "Виховання молоді в комуністичному дусі - це перше і найголовніше завдання, яке на нас положила наша батьківщина і партія Леніна-Сталіна"/завідуюча методкуща Мданова/. Релігії, мимом релігійної "толеранції", в школах не вчать. Учителів на вчительських зборах наминають інспектори забороняти дітям ходити до церкви. За шкільною програмою, звернено більшу увагу по школах на організування комсомолу і піонерів. Безнастанно говорить шкільній молоді про ці організації, про їхній корисний вплив на розвиток молоді і про конечність комуністичного виховання.

Шкільна молодь несприймає комуністичної фразеології, опирається спробам втягати її в комсомольсько-піонерські організації. Наша, головно селянська, по школах молодь живе бажанням народу, вихована в добі революції, - боротьби за УССД, пов'язана родинно і кровно з боротьбою і засоблявана в ненависть батьків до ворога не скоро стане податною сприймати ідеологію ворожої, комуністичної науки і не скоро полюбить, загально зненавидженого народом "старшого руского брата" і

Його "високої культури". З нашого боку треба мати на увазі, що односторонній постійний тиск на молодь та засоблявання її в чужу правду може з часом бути шкідливим. Треба над молоддю розгорнути всяку опіку, даючи їй основи здорового світогляду, опертого на історію, культурі, спрямованого на шлях правдивого росту творчих сил українського народу. Це обов'язок родичів і політичних керівників визвольної боротьби українського народу. Щоби молодь не захопилася чужим, не полюбила його і не сприймала сфалшованих Форогами українського народу його історичних правд, треба дати молоді змогу пізнати нашу правду, ціль і конечність боротьби, її ідею і ціль життя.

Вчительство - це люди, українці переважно зі СУЗ. В цьому шкільному році їх число побільшилося. Вчителі зо східних областей є більше кваліфіковані, чим вчителі місцеві. Всі вони національно свідомі і, за малими виїмками, політично вироблені. Хочуть самостійної України, ненавидять більшовиків, відтягаються від співпраці з поліційними більшовицькими органами, але бачать в більшовиках велику реальну і технічну силу, яку розбити треба ще більшої сили. Своєю недокваліфікованістю доповняють вчителі різними педкурсами. Вчительство живе в дуже поганих соціальних умовах. Зарплата на прохарчування не вистарчає. Населення з браку харчів не хоче приймати на удержання вчителів по селах і тому вони мусять радити собі в різний спосіб, щоб вижити. Найчастіше вчительство поповняє свої браки у прохарчуванні й одезі спекуляцією. В місяці жовтні у кожному райцентрі відбулися учительські збори, на яких брали участь представники райпарткомів, РВНО, всі директори, завідувачі та вчителі. Для приміру, як проводяться учительські збори наводиться збори у райцентрі Пробіжва. Збори відбулися 7.10.46 р. з участю 78 чоловік. По вибраній президії в числі 6 чол. Боднар з відділу пропаганди говорив про деяких радянських письменників, що відважилися писати у фашистівському дусі і про виправлення цих помилок. Кожному вчителю було доручено все докладно проостудювати і засвоїти собі. Говорив також на тему проволікання Мирової Конверенції. По ній говорила завідувач методичним габінетом про обов'язки радянського вчителя: виховання молоді в комуністичному дусі, поведінка вчительства на селі, впливати через дітей на батьків, щоб здобути в них прихильників для радянської держави, партії, Сталіна та їх політики. Потім був реферат на тему: "Завдання фашистівської ідеології" і "Що дала і зробила доброго для нас велика партія Леніна-Сталіна". На цьому збори закінчено. Слід підмітити, що радянські вчителі, як взагалі буває у радянській інтелігенції, не мають до себе довіри. Життя в СРСР і практики більшовицького поліційного режиму, опертого на агентурі і терорі навчило їх не вірити собі.

Громадське життя є сковане радянською поліційщиною. Радянська демократія позбавляє радянських людей усіх громадських свобод. Культурно-спортові та інші громадські організації на підзвітному терені не розвиваються. Як взяти під увагу засновані по селах клуби, то вони хіба на це, щоб виховувати населення на радянський людей і виставляти себе під поліційний контроль через агентів та сексотів мвд. Населення є постійно у страху перед облавами, ревізіями, грабунками та іншими виявами поліційного терору - це символи громадянських свобод. Органи державної безпеки стараються мати нагляд над усім приватним життям радянської людини та над усіма формами громадського життя, яке може розвиватися тільки так, як цього вимагає політика партії. Комуністична партія більшовиків - це початок всієї життєвої ініціативи, початок життя і його кінець для радянської людини.

Т. зв. В и б о р и до Верховної Ради УРСР, назначені на день 9 лютого 1947 р. дали можливість і спонукали цілі ватаги представників більшовицької пропаганди говорити про "демократію" СРСР. Широку виборчу кампанію по вище згаданих виборах розгорнено по створенні центральної виборчої комісії, по поділенні терену цілої УРСР на виборчі округи та участкі та назначенні окружних та участкових виборчих комісій. Партійні організації мобілізують цілі ватаги агітаторів та пропагандистів для роботи серед мас для розяснення їм советського виборчого закону. Вони втокмачують в голови радянських людей про те, що вибори - це загальне добро народу, вибори - це сила, що виборця робить безпосереднім учасником політичного та державного життя. "Переконували" селян - виборців, що радянська людина глибоко відчуває своє право на участь в політичному житті, демонструє своє глибоке заінтересування долею краю та його економічним і культурним життям, і тому ввєди помітний запал в народі до чину - праці, що ним спішать виборці ознаменувати ці вибори. Більшовицька пропаганда в пресі переконувала всіх, що кожна виборча кампанія супроводжається великим патріотичним підйомом народу, переконували про це, що передові підприємства, залізнодорожні, колгоспні і держгоспні ознаменовуть день конституції дострочним виповненням і перевиконанням річного виробничого плану сталінської п"ятилітки, що ці передові підприємства зобов"язуються "добровільно" ознаменувати вибори новими виробничими успіхами, посилюючи змагання з кожним днем. По селах відбуваються масові передвиборчі мітинги. Тому, що народ не хоче добровільно брати участі в ніяких більшовицьких мітингах, більшовики використовували неділі, і коли люди виходили з церкви, їх затримували, обставляли довкола стрибками і гарнізонами та говорили про радянську "найдемократичнішу демократію". Заставлене силою населення нетерпеливо вислухувало більшовицьких брехунів, але до виборів ніхто не збирався добровільно іти. Говорили люди, що до виборів підуть хіба тоді, як їх до виборчих урн заженуть силою, як це було минулого року. Сталінську конституцію та більшовицьку демократію наше населення вже знає. Всі практики "добровільних" виборів перенесло в минулому році на власній шкірі і ждало нетепеливо та з острахом дня виборів, в якому прийдеться пережити від насланих збройних банд режиму побої, арешти, грабежі та насильства. Не диво тому, що вірні опустили церкву в с. Соколів Золото-Потіцького р-ну, коли православний батюшка почав читати сталінську конституцію.

Постій, 20.1.1947 р.

С л а в а   У к р а ї н і !

0,13/А

ВІСТІ З ТЕРЕНУ

/за мм. жовтень, листопад і грудень 1946 р./

Район Бережани:

Від початку серпня до 17 вересня 1946 р. по лісах і селах: Нараїв, Мечищів, Тростянець і Краснопуца більшовики переводили великі облави. У висліді яких було вбито 4-ох повстанців.

- 1.8.46 в с.Шибалин більшовики розбрóїли станицю стрибків, тому, щоби "бандьори" не забрали їхньої зброї.
- 8.8. в лісі б.с.Лапшин повстанці стрінулися з більшовиками. Підчас перестрілки вбили Двох більшовиків, а одного ранили.
- 14.8. на присілку Рогачин - с.Вулька повстанці ранили партійця, який здирав з населення контингент.
- 17.8. в с.Лісники двох повстанців попало на більшовицьку засідку. При перестрілці ранили одного більшовика, а самі вийшли ціло.
- Цього самого дня в с.Куряни повстанці застрілили секоота Ілька Закришку. У зв'язку з цим більшовики другого дня арештували 18-ть дівчат і господаря Шьків Івана. По кількох днях двічат звільнили, крім Марії та Євгенії Іваннів.
  - В половині серпня більшовики робили засідки по сс.Вільховець, Комарівка, Базниківка, Лапшин. У висліді було вбито 3-ох повстанців.
  - З села Котова до Поточан переселено 4-ри родини.
- 14.8. з лісу вийшла провокативна група, яка розділилась на чотири частини. Одна частина зробила засідку в с.Поручин, друга в Поточанах, третя в числі 6-ть осіб, між ними 2-ві жінки, пішла до с.Пліхів і в голови с/р домагалися зв'язку на Шумляни. Четверта група, в числі 12-ть осіб, в с.Дрищів в господаря Хабари Василя, повибивала вікна, поломилá двері та пограбувала все майно за те, що не хотів впустити їх до хати. Другого дня всі частини зішлись в Поточанах і від'їхали до Бережан.
- В наслідок цього, що священник с.Вільховець не погодився перейти на православ'я, влада замкнула церкву.
  - Священник с.Літятин зрезигнував зі священства і став учителем.
- 20.8. около 50-ть більшовиків робили облаву в лісі і с.Рогачин. Нікого не стрінувши повернулися до с.Курчи, не доставши обіду, розійшлися по селі ловити оврічних людей, яких випускали аж тоді, коли ці давали їм "кушать".
- 28.8. б.с.Вербів більшовик убив 18-ть літнього хлопця - Ріпецького, що обороняв свою маму, яку москаль хотів знасилувати.
- на присілку Гайок - с.Куропатники стрінулися повстанці з більшовиками. В висліді перестрілки вбито одного більшовика і одного ранено.
- 9.9. в с.Потутори, повстанці вбили інспектора пожежної охорони та ранили одного стрибка.
- 11.9. в с.Рай один повстанець убив начальника стрибків.

В м.серпні по сс Лапшин, Жуків, Шумляни, Дрищів і ін. більшовики здирали хлібопоставку без огляду на це, чи даний господар виконав свої зобов'язання, чи ні. При цьому послуговувались крайно бандитськими методами: ламали двері, нищили хатню обстановку, били людей до непритомності, а навіть вбивали. Крадіжкі і грабунки, побої і вбивства перевела "влада" в таких селах:

- 7.8. в с.Лапшин - побили демобілізованого, який був 5 разів ранений на фронті, за те, що не здав контингенту.
- 8.8. в с.Лісники - пограбили 5-ох господарів.

- 13.9. в с.Жуків - пограбили двох господарів /убрання, інвентар, збіжжя/.
- в с.Комарівка - пограбили Євчина Панька і Пайду Анастасію.
- 14.8. в с.Краснопуца - пограбили монастир оо.Василіян.
- 16.8. в с.Рогачин - убили дві жінки і вкрали корову.
- 19.9. в с.Вільхівець - вкрали дві корови. Одну в Пришляк Насті, другу в переселенця Шалій Васида.
- 17.8. в с.Лапшин секретар РК КП/б/У закликав голову сільради, секретаря, та сільський актив на нараду. Кожний з присутніх, не виключаючи й голови, дістав "нагану" - буками по спині, за те, що село не виконало контингенту. Тут уживають методів, якими послуговувалися цар і його опричники, змальовані Шевченком в поемі "Сон":
- "Дивлюсь цар підходить
До найстаршого... та в пику"...
- Гідним наслідником царя є більшовицьке начальство.
- 19.9. в с.Лісники більшовики пограбили переселенця, при тім так його побили, що він збожеволів.

Район Білобожниця: Білобожниця!

- 2.10.46 до с.Біле приїхало 15-ть більшовиків, між якими були працівники мвд і мвб. Вони до сільради стягали всіх бувших арештованих /около 30-ть осіб/, яких розпитували про рухи "бандеровців". Відтак розмовляли з кожним з-окрема. Таку саму "провірку" зробили 11.10.46 в с.Скородиці.
- 13.10. в с.Бичківці емведисти і емгебисти разом з гарнізоном с.Звиняч оточили церкву, а по закінченні Богослуження перевіряли документи. Підчас перевірки, придержали, а відтак забрали до р-ну Головацьку Марту і Крайчика Мирослава.
- 15.10. в с.Криволюка більшовики з гарнізону с.Базар арештували: Сидлячку Юлію і Різничку Юлію, закидаючи їм співпрацю з повстанцями. По кількох днях оббитих арештованих звільнили.
- Другого дня в с.Криволюка повстанці вбили більшовицького вислужника, працівника комунгоспу - Якубова Петра.
- 20.10 в с.Паушівка більшовики арештували: Вітковського Степана і Токальського за крадіж кооперативного майна.
- ранком в с.Семаківці більшовики оточили село. На всіх роздоріжжях і в'їздах дали застави, а інші увійшли в село, де робили стислі ревізії і арештували людей. По перевірці, над вечір, людей звільнили додів. В цій облаві брали участь: гарнізони сс.Базар, Звиняч, Білобожниця і "истребительни батальони" сс.Біле, Білий Потік, і Ридодуби.
- 23.10. в с.Базар більшовики зліквідували половину господарства Бугрин Івана за те, що його син, будучи в ЧА, коли стояв на стійці, хтось обікрав магазин, біля якого стояв. Сина змісця арештували і засудили на 10-ть літ тяжких робіт.
- 24.10 в с.Паушівка більшовики робили облаву, в якій брало участь около 100 чол. Підчас облави робили стислі ревізії і арештували підозрілих людей. По полудні деяких випустили, а: Ваховиг Павла, Корнак Миколу, Ковбель Василя, Гошуляк Евдокію, Ковбель Зофію, Карабін Константина і Ковбель Степана забрали до р-ну.
- 28.10 більшовики в числі 30-ть чол. переходили Ромашівський ліс. На одній доріжині стрінули двох повстанців, по яких відкрили вогонь. У висліді стрільниці одного повстанця ранили, а другий відступив. Ранений повстанець відстрілюючись зі СВТ, застрілив 5-ох більшовиків, а відтак бачучи свою безвихідність, дострілювався. Тіло повстанця забрали до с.Бичківці, а відтак до р-ну.
- 30.10 в с.Ремаківка українські повстанці зліквідували сільраду.

31.10. в с.Базар більшовики в числі 300 чоловік робили облаву, під час якої переводили стіолі ревізії. Шукали по стрихах, стіжках і в соломах взагалі. Подекуди розшивали стріхи і розкидали загати.

Район Бучач:

- 1.9.46 по сс.Рукомиш,Цвітова,Жизномир,Трибухівці,Озеряни,Барисх більшовики здирали з населення контингент. В с.Жизномир позамикали до шивниці та не давали цілу добу їсти десятникам, які не добре збирали контингент. Цього дня за нездачу контингенту, побили більшовики в с.Трибухівцях: Іваніцького Михайла і Іваніцьку Настю.
- Цього дня по сс.Ріпинці,Звенигород і Заривинці більшовики в числі від 20-40 робили облави, а вечорами попід знадані села поробили засідки.
- 5.9. в с.Помірцях 30-ть більшовиків, між якими був уповнізнаг-у Дарган, здирали контингент. За нездачу контингенту Дарган побив Федорів Малаюку та Павлюк Михайла. Разом за збіжжам більшовики збирали по селі кури на обід.
- 7.9. в с.Новоставці 13-ть більшовиків робило засідку.Рано ходили по селі здирати контингент і робили ревізії по підозрілих хатах. Господар, від якого квартирувало двох повстанців, побачивши більшовиків почав кричати "втікайте". Більшовики почувши це обскочили хату. Повстанці відкривши вогонь по більшовиках, почали відступати. Під час відступу повст.Ісай став важко ранений, а щоби не попасти живим в руки ворога застрілювався. Другому вдалося втіти.
- 11.9. участковий с.Трибухівці пішов з 2-ма стрибками до Чвиль Петра, щоб цей дав йому курку. Від нього пішли до Нетреб"як Палагни за горшком. Коли жінка відповіла, що горілки немає, участковий почав її бити, поворячи при тому, що: "бандьорам є, а для нас то нема".
- 13.9. в с.Пушкарі 20-ть більшовиків здирали контингент. Вони в кожній хаті перепроводжували ревізії, при чому били і грабували людей.
- в с.Помірці Решетников з 6-ма більшовиками арештував Машталір Івана, закидаючи йому, що він має зброю.
- 14.9. в с.Цвітова ніччю більшовики стрінули на дорозі повстанця, що говорив з дівчиною. Більшовики почали стріляти і поранили дівчину, яку зловили та забрали до шпиталю.
- 17.9. гарнізон зі с.Переволока забрав зі с.Заривинці 40-ок осіб на протокол. Під час протоколу, поручали їм слідити за повстанцями.
- в с.Нагірняка повстанці вбили більшовицького партійця.
- 21.9. в с.Заривинці повстанці зробили засідку, на якій вбили двох більшовиків, а двох поранили.
- Другого дня гарнізон зі с.Переволока робив облаву, під час якої арештували кількох молодих хлопців, закидаючи їм, що вони стріляли і побили цих більшовиків.
- 24.9. б.с.Заривинці більшовики з гарнізонів сс.Жизномир,Переволока та з району обложили лісок. Вечером до ліса підійшов старий дядько, що ніс повстанцям їсти Він відчинив криївку, де містився магазин, думаючи, що там сидять повстанці. Більшовики відкрили по старику вогонь і вбили його. З магазину забрали: 16 крісів, 350 набоїв, 5 протитанкових гранат та 2 шинелі.
- 3.10. ніччю около 60-ть більшовиків поробили засідки довкруги с.Сороки. В ночі кількох більшовиків, перебраних по цивільному, робили ревізію в Горички Марії. Під час ревізії нічого не знайшли. При відході загрозили їй, щоб вона про це нікому не говорила, бо повісять її. Пороблені засідки не принесли для них жодної користі.
- в с.Курдибанівка 4-ох більшовиків стягнули від стрибків зброю і відіхали в р-н.

- 5.10. більшовики вертаючись з с.Кійданів,поступили в с.Осівці до Дерещького Д.,в якого забрали корову за неадачу контингенту. Син Дерещького вдарив палицею одного більшовика,за що його арештували і забрали в р-н.
- 7.10. до с.Ріпинці приїхав уповнізнаг-у Дарган з 20-ма більшовиками. По селі збирали контингент. Хто не здав,а в нього не знайшли ~~їх~~збіжжя,то забирали корову,а навіть забирали кози. При тому побіли таких людей: Мартинюк Марію і Свенціцького Дмитра. Вечером зайшли до Побуряного Василя,боячись повстандів,назганяли багато цивільних людей і під їх охороною заночували. Рано віддали людям корови і кози,а сами відіхали в р-н.
- 11.10. до с.Сороки прийшло 60-ть більшовиків,які тут кватирували 7 днів. Днем стягали контингент,а ніччю робили засідки. За час свого побуту вкрали від людей 300 курей та 2 безроги.
- 14.10. в ліску с.с.Заривинець 80-ть більшовиків обступили криївку,в якій було двох повстанців. Один повстанець вискочивши з криївки,закидав більшовиків гранатами і стріляючи прoderся з оточення. Другий важко ранений помер.
- 19.10. в с.Рукомиш 16-ть більшовиків робило ніччю засідку біля фільварку. Днем ходили по селі і робили ревізії,при чому арештували 3-ри дівчині: Ховар Ольгу,Ховар Анну та Кошелю Іванну.
- 20.10. в с.Баріш 20-ть більшовиків збирало контингент бараболі. Ці сами більшовики арештували на Гутишині одну дівчину.
- в с.Озерянах 50-ть більшовиків робили ревізії по хатах. Вони арештували Попову Марію і відіхали в р-н.
- 21.10. до с.Кійданів приїхало 10-ть більшовиків збирати бараболю. Вони збирали бараболю також в ночі. Ст.лейтенант казав іти бійцям в село без зброї,щоби "бандьори" зброї не відібрали.
- 22.10. в с.Білявинці більшовики збирали контингент. Вони прострілили десятника Козиру Гриня,а вечером,при вечері застрілився один більшовик. Другого дня більшовики відіхали в р-н,забираючи зі вбитого і Козиру Теодору та Литвинку Ілію,в яких стався цей випадок.
- 4.11. в с.Заривинці більшовики з р-ну були на засідці. Над раном вкрали ялівку в Гурського Миколи. Селяни с.Рукомиш бачили,як вони гнали ялівку до Бучача. Коли Гурський прийшов на мвд на свою ялівку,начальник мвд сказав,що то "бандеровці" забрали.
- 9.11. в с.Звенигород 15-ть більшовиків ходили по селі і шукали за збіжжам /навіть у ліжках/.Знайдене збіжжя забирали,не враховуючи його до накваденого контингенту. Ніччю зробили засідку,на яку попало 2-ох повстанців. По короткій перестрелці,повстанці відступили без втрат.
- 13.11. в с.Рукомиш більшовики з району робили засідку на подвір'ї Гаврилюк Василя. Над раном вкрали зі стайні ялівку.Коли господар вийшов з хати та почав кричати,вони вистрілили кілька разів з кріса і відійшли до Бучача. Рано Гаврилюк пішов до р-ну і зголосив це на мвд. Начальник мвд сказав йому,що ялівку забрали "бандеровці" тому,що їм не хоче вже давати їсти.
- 16.11. в с.Кійданів зайшли більшовики до Русецького Йосипа за контингентом. Він дав їм 2 л. горілки,думаючи,що в той спосіб позбудеться "гостей". Більшовики горілку вишили та пограбували 4"ри центнери збіжжя.
- 21.11. в с.Новоставці більшовики арештували Галунку Василя. Того самого дня арештували в с.Звенигород Юшак Василя. Арештованих забрали в район.
- 24.11. до с.Заривинці приїхали більшовики,які вдавали повстанців та шитали за дорогою на Переволоку. Говорили,що тепер їм добре буде,бо гарнізон з с.Переволока вибрався.Вони арештували Годовоно С.

На терені Бучацького р-ну від 1-го вересня до 25-го листопада 1946 р. зробили більшовики 135-ть засідок, 18-ть більших облав, що в них брало участь від 50-ть до 200-та чоловік. Треба замітити, що на засідках ні на облавах не було ніяких жертв з нашої сторони. Жертви були у наслідок агентури.

Район Гусятин:

- 7.10. в с.Чабарівка українські повстанці розбили станицю стрибків. Вбито заступника начальника і ранено одного стрибка, а інші здали зброю. Зо сторони повстанців втрат не було. Здобуто: 2 СВТ, 6-ть крісів, 4 ППШ і малу кількіть амуніції.
- 13.10. нічю в с.Вільхівці українські повстанці розбили станицю стрибків. Стрибки здали зброю без бою. Здобуто: 1 СВТ, 8 крісів, 4 ППШ, 220 руских і 100 німецьких набоїв. Другого дня розброєних стрибків більшовики арештували, забрали в р-н, де побоями змушували їх взяти зброю вдруге та повнити службу стрибків. Стрибки на це не погодилися. Того ж дня робили більшовики ревізії в цілому селі та арештували крім стрибків Бродій Степана і Рублевоьку.
- 15.10. на полях с.с.Вільхівці з причини провокації більшовики відкрили криївку, що в ній кватирували повстанці: Крук, Залізник, Куна і його жінка. В криївці згадані повстанці пострілялися.
- 18.10. в с.Васильківці більшовики арештували Дудка Палагну, а за кілька днів зловили Мусій Анну, яка скривалася. Обі арештовані забрали в район.
- 23.10. в м.Гусятин енкаведист придержав чоловіка зі с.Самолусківці. Придержаного випитував прої людей в селі, "бандеровців", про рух в ночі, чи в людей не пропадають овині. На другий день придержаного звільнено.
- 23.10. до с.Трибухівці приїхало 100 більшовиків, робили по господаротвах стислі ревізії та заарештовували з кожної хати по одній особі, це їх по провірці звільнено.
- 24.10. зі с.Самолусківці военкомат покликав всіх демобілізованих з ЧА для провірки документів. Хто не мав документу, платив 100 крб. хто мав, платив лише 50-ть крб.
- 27.10. в с.Чабарівки більшовики робили облаву. В підозрілих людей проходили стислі ревізії, розшивачи стріхи, та розкидаючи стіжки і загати. Крім того брали людей на провірку до с/ради, де розпитували про повстанців і хто з ними співпрацьє.
- 28.10. в сс.Мишківці і Целіїв більшовики робили облави, підчас яких переводили ревізії і арештували людей. Арештованих того ж дня по перевірці звільнили.

Район Золотники:

- Від дня 11.8. до 15.8.1946 р. в сс.Семиківці, Соколів, Сокільники, Вишеньки і Золотники перевели більшовики ряд облав і ревізій. Підчас облав ходили по полях шукаючи за криївками. Також провіряли комиші над Стрипор.
- 4.8. до 15.8.46 р.кремі облав місцевої гарнізони та районне мвд робили засідки по сс.Раковець, Вага, Семиківці та інш. На одну з них /в Раківці 15.9./ попали два повстанці: Савка і Гомін. Тяжко ранений Савка застрілює, а Гомін легко ранений утік.
- 19.9. більшовики, перебравшись в жіночу одєжу, ходили по селах, полях, лісах, розвідуючи за повстанцями.
- 18.8. в с.Росоховатець більшовики арештували Барана Теодора за те, що він відмовлявся від служби в стрибках. Арештованого, сильно побитого забрали в р-н.

- 28.8. в с.Сапова 3ток більшовиків з Бучацького р-ну домагалися в одного господаря меду. Він відмовив їм, за що більшовики грозили йому. Згаданий господар повів цього ж дня коні до перегляду і зголосив про це на РОМВД. Вислані з р-ну в цій справі більшовики до с. Сапова не застали своїх побратимів, бо напасники відійшли у сторону с.Кийданів, куди подались вислані на перевірку. Трійка напасників, побачивши військо, почала втікати. Погоня, догнавши їх, постріляла. В с.Кийданів були інші більшовики у справі контингенту. Вони, заалармовані стрілами, пішли на місце випадку, де сконстантували, що вбиті були: уповнімзаг, перший секретар партії і працівник РОМВД Бучацького р-ну. Старшого лейтенанта, що наказав стріляти до трійки, збили так, що його змісця повезли до шпиталю. Частину війська Золотницького р-ну заарештували, а решта втікла до Вишнівчика /осідок Золотницького р-ну/. Господаря, що зголосив про це в р-ні арештували.
- 27.7. в с.Ішків вбито другого секретаря РК КП/С/У - Мурахова під час наради з десятниками, коли він говорив: "ми ліс візьмем і знишим бандьорів".
- 16.8. в с.Раковець уповноважений мінзаг-і Макляк з двома бійцями мвд через вікно влізли до хати /хата була замкнена/ і пограбили все збіжжя від Олійник Марії і Кекеш Анни. Згадані жінки мали тоді за сніп, щоб заробити собі на прожиток.
- 28.8. в с.Раковець цей сам уповнімзаг грабив зо стрибком в Триль Варвари добавочний контингент. Господиня старалася не дати останнього збіжжя. Коли більшовик таки намагався забрати збіжжя, вона вдарила праником стрибка по голові. Господиня збіжжя не дала, а її саму заарештували.

Солото-Потіцький район:

- 3.9. в с.Соколів більшовики обступили церкву, в якій на бані кривою Повстанець Сокіл. Більшовики намовляли його здатися. Коли він не хотів, один з більшовиків почав лізти на баню. Сокіл почав стріляти з кріса до більшовиків. Більшовики почали обстрілювати баню. Сокіл застрілювався. Місце його перебування було спровоковане.
- 6.9. до с.Миколаївка приїхав з мвд Колачков з одним більшовиком, покликав до с/ради Андрійшин Василя, Грицак Івана і Яворського Степана. Яворського допитував про його службу в СС-ах і бив при допитах по лиці. Двом іншим закидував приналежність до УОТ, до якого вони платили вкладки і ношення тризубів за німецької окупації.
- 16.9. в с.Миколаївка більшовики з р-ну забрали все збіжжя в снопах у Гав.Катерини, яке вимолотили і забрали як контингент. Згаданий господині звернули лише одну копу на насіння. На терені р-ну в м.вересні занотовано 25-ть засідок і 3-ри облави. Щоденно по всіх селах р-ну більшовики стягали контингент збіжжя і грабили селян. Накладали добавочні контингенти. При ревізіях забирали усе збіжжя, яке знайшли в господарстві. Котрий господар не вив'язався у 100% з хлібпоставки, конфісковано в нього майно: корови, речі хатньої обстановки і т.д. Крім цього виганяли фірманки возити дерево з лісу на залізничну станцію в Пишківцях.

Район Козова:

В місяцях серпні і вересні були проведені облави в таких селах р-ну: Куропатники 16.8., - село і ліс, Бишки 11.9. - ліс, Конохи 11.9. - село і ліс. В облаві на Конохи брало участь 600 більшовиків.

- Крім цього більшовики перевели ревізії і арешти в сс.Потоці 16.8. і 19.9.,Конюхах 19.9.,Каплинці 30.8. і 21.9.,Золочівці 20.8.,Будилів 18.8. Переводили стислі ревізії по господарствах і стрихах. Арештували 37-м осіб, яких забрали в р-н. Нач.РОМВД брав участь при таких операціях і при тому вербував агентів.
- 25.8. в с.Каплинці стрибки нічю оскочили хату і зловили підпільника, що спав на стриху. Зловлений втік.Другого дня зловили його батька і зліквідували господарку.
- 28.8. в с.Дібче з причини провокації більшовики пішли до криївки, коло якої спали повстанці: Гонта і Карий. Більшовики від сплячих забрали зброю та окричали "руки вверх". Повстанці зірвалися і хотіли вхонити за зброю та в цей мент більшовики постріляли їх.
- 7.9. дві жінки зі с.Золочівка - Луцишин Евдокія і Бойко Настя /багатодітні матері/ домагалися в р-ні манафактури для дітей. За це більшовики їх арештували.
- Майже день вдень гарнізони і мвд роблять засідки по полях, селах і лісах. На засідку в с.Золочівка 3.8. попало двох повстанців, які відстрілюючись ранили двох стрибків, а самі втіли. В с.Калбне на засідку попало 4-ох повстанців, з них двох впало.
- в сс.Каплинці 7.8.,Медова 5.8.,Золота Слобода 18.8?,Геленків 10.8., Теофіпілька 16.8. і ін. більшовики з р-ну стягали контингент, не беручи під увагу, чи даний господар виконав свою належність, чи ні. Вони по господарствах робили стислі ревізії і забирали все збіжжя, яке знайшли. Знайдене збіжжя відставляли в р-н.
- 6.8. в с.Золота Слобода більшовики місцевого гарнізону зайшли за контингентом до господаря Мандеї Яцка. В stodолі побачили напиво: "Слава Україні", за що господаря і його зятя арештували. Крім цього пограбували: 18 кіп збіжжя, 250 кг муки, 30 кг крупи, 500 кг зерна і 200 кг.меду. В цьому ж селі 17.8. зліквідували господарку Чарківського Петра, пришиваючи йому куркульство.
- в сс.Вимислівка, Куропатники, Золота Слобода, Олесин більшовики нічю грабили майно селян, забираючи: корови, козухи, білля, полотно, збіжжя і інш. Грабунки мали провокаторський характер. Більшовики старалися кинути підозріння на укр.повстанців. Та це їм не вдалося, бо селяни пізнали більш.грабіжників з р-ну.
- 20.8. на хутір Трибубів б.с.Золота Слобода заїхали більшовики з р-ну і почали грабити майно Скобій Катрі. Вона впізнала напасників, за що її вбили, а маму так збили, що вона по кількох днях померла. Рано приїхав начальник РОМГБ - Заваригін і казав, що це робота "бандьорів". Та не вдався йому цей наклеп, бо сусід за слідом, що його значила кров убитої безроги, зайшов на подвір'я РОМВД.
- 2.8. в с.Вибудова засудили Зазулю Петра на 2 роки позбавлення волі за нездачу контингенту.
- в с.Конюхи 3-ри дні більшовики зганяли підводи зі збіжжям, організуючи "червону валку", про яку 12.8. писала р-нна газета "Радянське Слово", що: "населення с.Конюхи з великим піднесенням здає хліб державі".

Район Копичинці:

- 1.9.46 в с.Верхівці за нездачу контингенту засудили Хоптій Володимира на 3-ри роки тюрми.
- 4.9. через передмістя Копичинець - Гора переходили повстанці. По дорозі стрінули начальника залізничної станції - Милечка, якого по провірці документів, коли він почав кричати, застрілили.
- в с.Яблонів більшовики не заставши нікого в хаті Мацика Михайла, розбили двері та пограбували все збіжжя, муку і убрання.

- 6.9. до с.Яблонів приїхало 15-ть більшовиків, які пограбували в Журавля Дмитра все збіжжя, муку і хатню обстановку, помимо цього, що він контингент здав в 100%. З награбованим майном відіхали в сторону ліса. Другого дня гоїорили, що зробили "бандеровці". Одначе населення в таку брехню не повірило.
- 7.9. в м.Копичинці на вул.Гусятинські більшовики зробили засідку. Вечером надійшов працівник залізничної станції - Черниш Володимир. Більшовики забравши документи і зробивши коло нього ревізію, забрали його до штабу, що цієї ночі квартирував в парку. В штабі закидали йому, що має зв'язок з повстанцями і били так, що він до рана помер. Рано більшовики постріляли мертве тіло хлопця та, положивши під дим мвд, говорили, що це вбитий на засідці "бандеровець". Другого дня, коли родина хотіла похоронити тіло закатовано, більшовики не дозволили, а говорячи, що "ето бандіт", відвезли в ліс, де залишили не похоронене. По кількох днях родина перенесла трупа на кладовище.
- 8.9. в с.Клювинці 10-ть більшовиків з районної адміністрації і двох з області /це село було на останньому місці в р-ні по хлібозаготівлі/ збирали контингент. Двох з області зайшло до Слідевіча, якого почали немилосерно бити, питаючись чому він не здав вповні контингенту. Коли більшовики порядно його збили, дали йому можливість втічи. Господар втікаючи стрінув районних більшовиків, які спитали, що йому сталось, коли господар розказав, що його били більшовики за нездачу контингенту, районні відповіли, що це неправда і почали знову його бити, говорячи, що радянські люди нікого не б'ють. Обласні від Слідзевіча пішли до голови с/ради і довідавшись, що він теже не здав 100% контингенту, почали його бити, копати ногами та останніми словами ляяти. Відтак побитого нагнали до с/ради. Голова плентаючись стрінув районних більшовиків, які дивувались його виглядові і коли довідались про все, говорили, що з їхніх ніхто не б'яби голову с/ради, а це зробили "бандеровці". з обласні більшовики в подібний спосіб побили ще кількох господарів, а відтак відіхали до Копичинець. Районні більшовики через 3 дні грабили господарства, забираючи останній кусок хліба.
- 8.9. дорогою Копичинці - Яблонів зі школи вертала дівчина. З ліса вийшло два більшовики, які забрали в неї течку і 100 крб, а книжки викинули на землю.
- 10.9. в с.Хороотків більшовики зробили засідку, на яку попали повстанці. В висліді перестрілки зістав вбитий повст.Орел, а з більшовицької сторони два вбитими і один ранений.
- в с.Верхівці більшовики за нездачу контингенту побили 70-ть літнього Вонсач Яцка і його 68-ма літню жінку. Не зважаючи на це, що його два сини були в ЧА, де один загинув, а другий вернувся поранений.
- 14.9. в с.Верхівці більшовики ограбили господарства: Горєдинського Івана - інваліда "отечественной войны", Гранковської Марії, Біліньського Михайла і Сліпець Марії.
- в с.Яблонів більшовики отягаючи контингент, забрали все збіжжя молочене і немолочене в інваліда "отечественной войны" - Шкагули Осипа.
- 17.9. в с.Верхівці за нездачу контингенту присудили Гавронови Григорови заплатити 17,000 крб і здати повністю контингент. Цього ж дня забрали все збіжжя в переселенця зі заходу - Циграра Михайла.
- 19.9. в м.Хороотків с/рада Вибранівка згоріло 22 господарств. Вогонь почався від дорожнього вала, який палить дровами і не відповідно забезпечений від вогню. В кілька днів більшовики ходили по спалених господарствах питаючись хто спалив їх.

- 20.9. над ранокм с.Увисла окружило 500 більшовиків.Коли розвиднілось переводили в селі стислі ревізії,які їм нічого не принесли.По полудні наїлись,заарештували одну родину і відіхали.
- 21.9. до с.Перемилів приїхало 20-ть більшовиків стягати контингент. Між ними з районової адміністрації Захлявий - І секретар партії, Кадаченко - голова наркомзаг-у,участкові по контингенті - Дац і Кузьміцов. Контингент здирали через чотири дні,без різниці чи вже здав хто чи ні. Першого дня шукали за збіжжям в Галабіна Павла,одначе не знайшли нічого тільки самогонку. Коли за самогонку більшовики почали бити шістьдесятьлітню жінку - маму Павла,надійшов її наймолодший син,який п"ять років був в ЧА /два старших сини також служили в ЧА/ і мав військовий ступінь сержанта,став в обороні своєї мами. Коли сказав:"Я п"ять літ воював,а ви тепер будете бити мою матір", більшовики почали бити його,а відтак забрали на станицю стрибків,де держали кілька днів. Того ж дня більшовики побили Глабіцького Миколу - демобілізованого ЧА та забрали корову в Глабіцького Михайла. В Слуцкого Гната,якого зять загинів в ЧА і залишив двоє малих дітей,хотіли забрати все збіжжя. На фіру зі збіжжям Гнат висадив діти і сказав,щоби брали разом. Більшовики кричали,били дітей,але,побачивши,що діти не злізуть з фіри,залишили все.
- Другого дня забрали все збіжжя в Баган Анни,не лишаючи її нічого на прожиток,хоч вона контингент вже здала в 100%. У Сирника Михайла забрали все збіжжя і убрання,а його жінку сильно побили. У Боднара Івана забрали все збіжжя,яке він купив за гроші для себе. Третього дня ограбили Климка Дмитра і побили його жінку. Забрали все збіжжя в Мимрик сипа,Глабіцького Володимира,Павлишин Михайла,Сліпець Гриня,Гобаль Андрія,Галан Андрія і ще в кількох переселенців із заходу,закидуючи останнім,що вони переховують "бандерівське" збіжжя. Четвертого дня побили і ограбили: Гумніцку Марію,Тучабську Катерину і ще кількох господарів.
- 25.9. в с.Коцюбинці до директора спірзаводу прийшло 15-ть більшовиків під маскою повстанців і зажадали від нього спирту. Коли цей відмовився,його забрали до ліса,де били в немилосердний спосіб,поки він не погодився дати спирт. Вернувшись до села.більшовики забрали спирт і відіхали в р"н.
- 25.9. в с.Яблонів енкаведисти арештували Шастків Михайла і Боднар Івана за дезерцію з ЧА. Шасткова засудили на 5 років тюрми,а Боднара відставили на службу в ЧА. Другого дня арештували Мицик Михайла і Журавель Василя. Причина арештування та,що перший підчас німецької окупації був вїтом,а другий мужем довір"я.
- 28.9. в с.Хлопівка більшовики збирали контингент. Замісник наркомзаг-у Кучер зайшов до хати шістьдесятьлітнього селянина Зима Петра і довідавшись,що господар не здав повністю контингент,почав кричати і сказав йому і його шістьдесятьлітній жінці іти з ним. Вийшовши на двір,виняв пистоль і сказав,що веде їх до річки топити. Завівши над річку,сказав їм лізти в воду. Старі плакали і просили помилування,тоді Кучер зо сміхом нагнав їх до хати.
- Протягом місяця через терен майже щодна переїзджали валки циганів,які складались з 5 - 20 підвод,а насляли від 20 - 100 чол. Між ними найбільше було мужчин в молодих літах /20-40/,а дітей і стариків дуже мало. Такі циганські валки найбільше можна було стрінати на базарах в ярмарочні дні. Зауважилося,що мали досить грошей і купували багато коней,які відставляли на захід. Жінки,які були з ними ходили по селах і ворожили. При таких ворожбах часто випитували про українських повстанців,або говорили,що з ними стрічартся.

Одна така циганська валка заїхала до м.Хоростків і тут заквартирувала, чекаючи три дні на базар в ярмарочний день. За цей час "цигани" ходили і ворожили людям, ятараччись входити з ними в розмови. до Варришин Осипи зайшов один "циган", щоби наїстися і зачав з нею розмову, випитуючи докладно про Хоростків і про людей, які тут живуть. Жінка зараз ж пізнала, що це не циган і пізнала місцевого поляка Сольського Кароля, який в 1945 р. виїхав з Хоросткова до Польщі. Коли жінка опитала звідки він тут взявся і чому так їздить, довідалася, що з міста Хоросткова є з ним 8-м чоловік, які виїхали на захід. Вони переїзджають на схід. Далше говорив, що їх вибрали самих таки, що мають чорний заріст і знають циганську мову та створили з них т.зв. "циганські валки". Жінка спитала як ставляться ті цигани до українського населення, то він відповів, що добре. Яку працю і завдання мають ці люди - "цигани", то годі було довідатися, але одне точно, що між ними є поляки.

- 4.10. в с.Увисла повстанці зайшли до хати, де квартирував уповноважений мінзаг-у, інструктор райкому партії - Мошонкін Гарасим. Коли повстанці ввійшли до хати, він зорієнтувався, що це не більшовики і хотів взятися за пістоль. Одначе повстанці його випередили і він мусів піднести руки ввєрх. Вийшовши на двір разом з повстанцями, почав утікати, в наслідок чого повстанці його застрілили. Другого дня приїхали більшовики забрали тіло вбитого та арештували: голову с/ради Шевця, Верховода Івана, Мостового Павла та ще кілька господарів. Від цього часу майже щодня до села приїзджав від 20-30, а навіть 50-100 більшовиків, які постійно отягають контингент, грабують все, що попаде під руку /хліб, сало, бараболю/ і безнастанно тероризують село. В районній газеті пишуть, що с.Увисла добровільно понад план виконало хлібоздачу.
- 5.10. в м.Копичинці більшовики арештували начальника залізничного двірця - Жураківського Василя, Алексєвича - руского партійного, Ляхарків Олексу, Тастушин Івана і Залецкого - працівників на залізничному двірці.

Район Коропець:

- 27.9. в с.Межигіря під лісом більшовики зробили засідку, на яку попали повстанці. Більшовики підпустивши на дуже близьку віддаль повстанців відкрили по них вогонь. У висліді зістало вбитими 4-ох повстанців, а один важко ранений.
- 12.10. до с.Бобрівники прибуло около 300 більшовиків з Коропецького і Товмацького районів. Окружили село і ліс. Рано переводили отислі ревізії в селі і провірявали ліс. Нікого не стрінувши пере вечєром відійшли.
- до с.Лядське з трох напрямків прибуло до села около 40 більшовиків. Вони переводили по селі ревізії, при чому арештували: Качмара Василя, Бабія Олексу і Атаманюк Михайла.
- 15.10. на хуторі Весела більшовики арештували жінку Семенчук Катєрину. Арештовану забрали в район.
- 20.10. на хуторі Діброва Коропецька 15-ть більшовиків забрали все збіжжє в Довбенко Степанії, а ніччю робили засідку.
- в райцентрі Коропець повстанці розбили молочарню, з якої забрали 15-ть центнерів масла. Другого дня більшовики робили розшуки за маслом, але нічого не знайшли.
- 22.10. вечером на райцентр Коропець наскочили повстанці, які розбили промкобінат забираючи з нього багато шкіри. Освітивши ракетними район відійшли.
- На терені Коропецького р-ну за місяць Жовтєнь занотовано 58-ім більшовицьких засідок і одну більшу облаву.

Район Монастириська:

- 28.8. в с.Вичілки ввечері більшовики розпочали перестрілку зі стрибками місцевої станиці, вдаючи повстанців. Ціллю була провокація стрибків. По кількахвилинній перестрілці більшовики далися пізнати.
- 29.8. в с. Вичілки ввечері повстанці по короткім бою розбили станицю стрибків. Здобуто всю зброю. Начальника стрибків ранено. Другого дня приїхало на 3-ри автомашини більшовиків, які зробили облаву на ліс і заарештували управу села.
- 7.9. в с.Слобідка-Горішня більшовики з гарнізону с.Швейків арештували Гринишин Марію. Арештовану забрали в р-н.
- 8.9. до с.Дрищів приїхав прокурор з кількома більшовиками. Зі собою привезли місрака Михайла /арештованого минулого місяця/. Більшовики ркликали все населення села, створили суд і засудили арештованого на 5-ть літ тюрми за це, що він бувши головою земгромади не вив"язувався як слід з контингентом. Ніччю в селі розклеєні були протибільшовицькі кличі.
- 13.9. в с.Слобідка-Горішня 3-ох енкаведистів арештувало: Гринишин Точка, Гринишин Михайла і Гнатів Марію. Арештованих забрали в р-н.
- 14.9. в с.Вичілки більшовики, не заставши нікого в дома, розбили хату Парубочої Явдохи. З хати забрали: білля, одяг і інші речі.
- 17.9. в с.Слобідка-Горішня більшовики арештували Наняна Гриця.
- 21.9. до с.Товстобаби приїхало на підводах і автомашинах около 400-та більшовиків, які їхали в напрям Станиславова і тут заквартирували. Місцевий гарнізон не знаючи, що це за військо, виступив зі села і аж другого дня між с-оборю порозумілись.
- 23.9. в с.Маркова більшовики арештували Королевич Миколу за те, що він не хоче працювати в артілі.
- 1.10. в с.Вичілки начальник гарнізону видав наказ про заборону ходження вулицями по 8-й годині ввечері. Вичілецькі стрибки пограбували в кількох господарів виправлявану ними скіру; яку продавали поміж населенням.
- 6.10. в с.Дрищеві начальник стрибків з одним стрибком під маскою повстанців вкрали два коні.
- в с.Швейків ввечері до клубу посходились хлопці, між якими було кількох комсомольців. Забава, яка розпочалась, не обійшлась без горілки. Коли собі добре підпили, розпочали сварку, підчас якої один хлопець вдарив комсомольця в лице, а сам почав втікати. За ним пустилось кількох комсомольців стріляючи з пістолів. Утікаючи забіг до хати свого брата, а комсомольці почали стріляти крізь вікна. При чому зістала ранена жінка брата. Комсомольці завернули до гарнізону та повідомили начальника, що за ними бігли з сокирами і кричали "комсомольці ви хочете комуни". Начальник сказав, що вони могли були їх всіх побити і за те їм нічого не булоб.
- 19.10. в с.Маркова учасковий Телейко ходив з одним більшовиком по селі за горілкою. Коли собі вже добре підпив, вертаючи до р-ну стріляв на пострах. На дорозі стрінув малого хлопця з Маркови, який носив гятон на контингент. Учасковий його сильно побив забираючи від нього всі речі одержані за Тютюн.
- 24.10. впав перший сніг. Більшовики використавши це пішли на провірку лісів. В лісі за слідами підсунулись блмацько до квартируючих повстанців і відкрили по них вогонь. Повстанці відстрілюючись відступили. Підчас відступу впав повстанець Орлик.
- в с.Маркова більшовики вилізли на вежу в костелі і цілий день обсервували чи не буде хто іти до ліса чи з ліса. Ввечері ходили по селі і забирали всякі харчі. На дорозі стрінули двох цивільних хлопців. З огляду на празник в тому ж селі один хлопець ніс фляшку з горілкою. Більшовики почали відбирати горілку, за що хлопець вдарив більшовика в лице.

26

Район Підгайці:

- 3.9. в м. Підгайці більшовики святкували "свято перемоги над Японією". Підчас свята хтось застрелив нач.гарнізону та ранив його ординанса. Вбивника не зловлено. Другого дня мвд арештувало кількох більшовиків.
- 9.9. ніччю завалівський, підгаєцький і новосідецькі гарнізони поробили засідки в сс.Гринів, Яблонівка, Заставче - селі і попід ліс. Рівнож ходили по хатах вдаючи повстанців. Рано зробили облаву на ліс. По полудні вернулись до с.Яблонівка, робили ревізії при чому крали харчі.
- 22.8. в околиці сс.Слав"ятин, Шумляни, Боків більшовики в числі 300 чол. перевели облаву на ліси.
- 17.9. до с.Теляче приїхало 4 автомашини більшовиків і заночували. Рано розділявшись на дві частини робили облаву на ліс.
- 18.9. з ліса до с.Мужилів прийшло около 400 більшовиків на обід. По обіді пішли знову в ліс в напрям Волощини. Від 18.9. до 20.9. довкола лісів робили засідки.
- в днях від 20 - 22 вересня більшовики робили великі облави на ліси, діброви, поля і села. Всюди переходили роєстрільною. Зі собою мали кухні і гарматки. Ночували в лісах і по хуторах. Ночами робили засідки.
- 29.9. в с.Ліса на засідці більшовики вбили повстанця Гомят Миколу /Ціграч/
- 100 більшовиків з Підгаєць робили засідки по полях і коло сіл: Галич, Сільце-Підгаєцьке.
- 14.9. через с.Носів переїзджала фіра більшовиків в напрямі Шумляни. По дорозі стрінулись з повстанцями. Почалась перестрілка, в висліді якої жертв не було. Більшовики, які прийшли на підмогу з найближчого гарнізону заарештували 3-ри дівчині.
- 1.8. в підгаєцькому млині селянин Оратовський Василь побив міліціонера і відібрав у нього пістоль.
- 18.8. в с.Боків уповноважений по заготівлях - Цюгода з п"ятьма більшовиками, побоями змушував людей здавати контингент. Чопей Софію, яка вповні не вив"язалась з хлібодоставкою забрав в р-н, де її тяжко побито.
- в с.Носів уповноважений по заготівлях - Галай замкнув до шибниці господарів, що не здали вповні контингент і держав їх цілий день. 70-ть літню жінку посадив на коня і зробив з неї посміховисько. В цьому ж селі більшовики побили голову земгромади за те, що він не постарався водки і яєць для прийняття "гостей".

Район Пробіжна:

- 2.10. до с.Чорнокінці Малі приїхало 15-ть більшовиків, які через три дні робили ревізії в підозрілих господарствах, а ніччю засідки і провірки по хатах.
- 6.10. в с.Шидлівці більшовики арештували Дубівську Домку, та Теонів Івана - вїйта з часів німецької окупації.
- 17.10. зі с.Кощубинчики вибрався гарнізон. По собі залишив багато пограбованих господарств і багато венерично заражених жінок /кожний більшовик був венерично зворий/.
- 24.10. в с.Товстеньке повстанці знищили сіл"раду та заатакували станицю стрибків. Одначе через сильне укріплення станиці і оборону стрибків, станиці не здобуто.
- в с.Гадинківці 15-ть більшовиків заквартирувало в Козьк Володимира. Ніччю робили засідки і провірки по хатах,

Судно-політеселу і виступу
з інтерв'ю за м.м.

роботи, м.м. згідно
10, 11, 12

1946р

Chloroform

CHCl₃

100 gms. 100 gms.
100 gms. 100 gms.

CHCl₃

ЗАСВІДЧУВАЛЬНИЙ НАПИС СПРАВИ № _____

У справі (розділі опису, закінченому описі) підшито і пронумеровано 24
(дописувальні сії) _____ аркушів;
у тому числі літерні номери _____;
пропущені номери _____
+ аркушів внутрішнього опису _____

Особливості фізичного стану та формування справи	Номери аркушів
1	2

Томаш. Сидораків _____
Посада _____ (підпис)
20.06. 20 18 року

Г. Мух _____
(ініціали (ініціал імені), прізвище)